

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ В ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Дацюк Діана

У сучасних умовах динамічних соціальних змін особливого значення набуває розвиток креативності як важливої характеристики особистості, що забезпечує здатність до адаптації, самореалізації та ефективного вирішення життєвих завдань. Юнацький вік є сенситивним періодом для формування креативного потенціалу, оскільки саме в цей час відбувається інтенсивний розвиток самосвідомості, рефлексії, ціннісної сфери та дивергентного мислення. Водночас недостатньо дослідженими залишаються емпіричні особливості креативності у взаємозв'язку з особистісними характеристиками юнаків і дівчат, що й зумовлює актуальність даного дослідження [1 – 5].

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити психологічні особливості розвитку креативності в осіб юнацького віку.

Креативність у юнацькому віці доцільно розглядати як інтегративне утворення, що включає когнітивний (дивергентне мислення, гнучкість, оригінальність), емоційно-вольовий (чутливість до проблем, готовність до ризику, саморегуляція) та мотиваційний компоненти (внутрішня мотивація, інтелектуальна ініціатива). У цей період креативність тісно пов'язана з процесом формування ідентичності, прагненням до самовираження та автономії [2, 3, 5].

Емпіричне дослідження проводилось на базі ліцею №1 Гніванської міської ради. У ньому взяли участь 35 осіб юнацького віку (учні 10–11 класів). Для дослідження було використано комплекс психодіагностичних методик: тест творчих характеристик Ф. Вільямса, методику дослідження рівня суб'єктивного контролю, опитувальник Айзенка, шкалу самооцінки М. Розенберга. Аналіз результатів дослідження показав, що:

–40% – низький рівень, що свідчить про труднощі у прояві гнучкості мислення та обмеженість у продукуванні нових ідей.

–51,4% – середній рівень, який характеризується наявністю творчого потенціалу, проте недостатньою його реалізацією у практичній діяльності;

–8,6% досліджуваних мають високий рівень креативності, що проявляється у здатності до оригінального мислення, генерації нестандартних ідей та творчого підходу до розв’язання завдань;

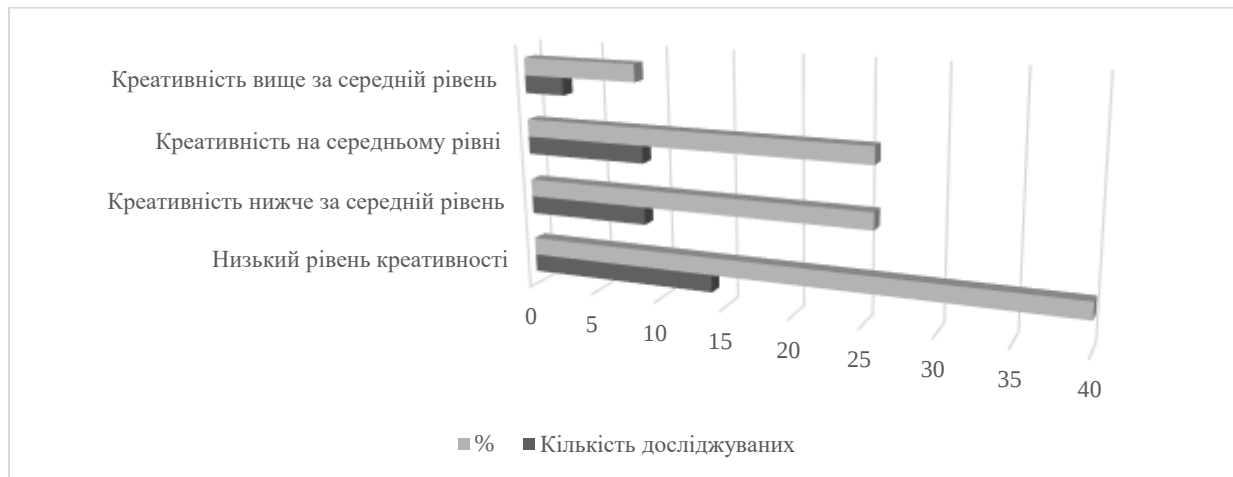

Рис. 1. Рівень креативності в осіб юнацького віку

Дослідження локусу контролю показало, що:

–49% респондентів мають внутрішній локус контролю, що свідчить про їхню схильність брати відповідальність за власні дії;

–51% – зовнішній локус контролю, що проявляється у залежності від зовнішніх обставин та думки оточення.

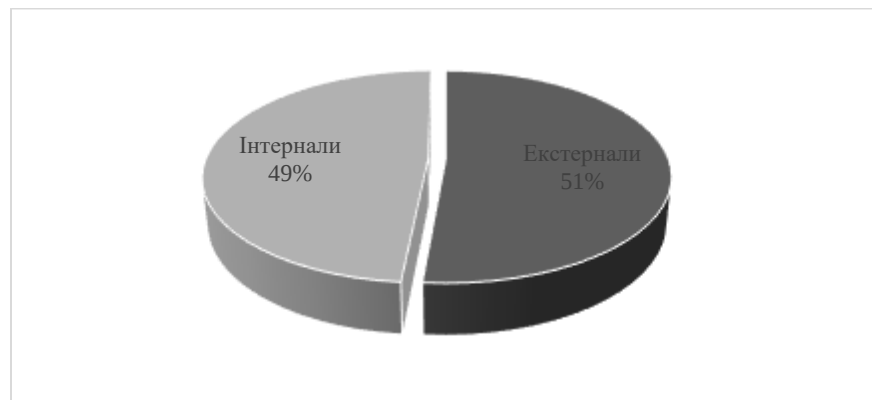

Рис. 2. Дослідження локусу контролю в осіб юнацького віку

Встановлено, що серед осіб із високим рівнем креативності переважає внутрішній локус контролю, тоді як низький рівень креативності частіше поєднується із зовнішнім локусом контролю. Дослідження самооцінки показало, що:

- 74,2 % мають дуже високий та високий рівень самооцінки, що сприяє впевненості у власних творчих можливостях;
- 22,9% – середній рівень, який забезпечує відносну стабільність особистості;
- 2,9% – низький рівень, що супроводжується невпевненістю та страхом самовираження.

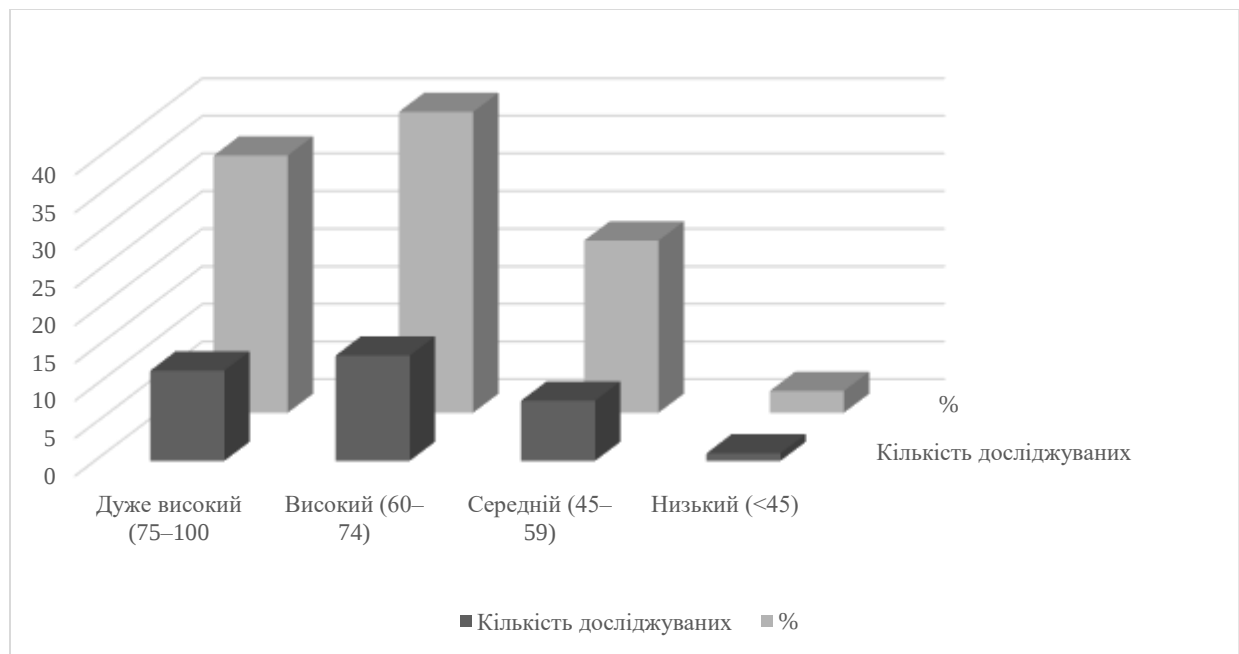

Рис. 3. Рівень самооцінки в осіб юнацького віку

Також встановлено, що підвищений рівень креативності корелює з високим рівнем домагань та схильністю до інтроверсії, що проявляється у рефлексивності, самозаглибленості та здатності до внутрішнього аналізу. Отримані результати свідчать про те, що креативність у юнацькому віці має комплексний характер і залежить від поєднання когнітивних та особистісних чинників, зокрема самооцінки, локусу контролю та індивідуально-типологічних особливостей.

Отже, юнацький вік є сприятливим періодом для розвитку креативності,

оскільки в цей час активно формуються самосвідомість, рефлексія та прагнення до самореалізації. Емпірично встановлено, що переважна більшість досліджуваних має середній рівень креативності, що свідчить про наявність потенціалу до її розвитку. Виявлено зв'язок між креативністю та такими психологічними характеристиками, як локус контролю, самооцінка та рівень домагань.

Таким чином, розвиток креативності потребує створення сприятливих психологічних умов, спрямованих на підвищення впевненості в собі, формування внутрішньої мотивації та підтримку творчої активності молоді.

Список використаних джерел

1. Дімітрова-Бурлаєнко С. Д. Генеза поняття «креативна компетентність» у контексті психолого-педагогічних досліджень. *Педагогіка та психологія*. 2017. Вип. 58. С. 3-14.
2. Токарева Н. М., Шамне А. В. Основи вікової психології: *навчально-методичний посібник*. Кривий Ріг, 2013. 283 с.
3. Шафранський В. Креативність як психологічне явище і його понятійна реінтерпретація. *Психологія і суспільство*. 2020. № 2. С. 89-97.
4. Яцюк М. Когнітивний компонент креативності особистості юнацького віку. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія: Педагогіка. Психологія*. 2022. Вип. 2. С. 56-61.
5. Guilford J. P. Creativity. *American Psychologist*. 1950. Vol. 5. P. 444-454.